

REGÉNYSZERŰ ÉLETEN, VERSEN ÉS TÚL

Magamról többet mit is mondhatnék? Szól a költői kérdés, és bizony nem csupán stilisztikai értelmében költői ez a felvetés, hanem a formai kifejezőeszköz tekintetében is. Az egykori pályakezdő költő, a mára elismert és közkedvelt regényíró, Grecsó Krisztián tizenkilenc év kihagyás után tér vissza kezdeti műfajához: a vershez. A *Magamról többet* címet viselő verseskötete 2020-ban jelent meg a Magvető Kiadó gondozásában.

Tizenkilenc év majd' két évtized, azaz hosszú idő egykötetnyi vers megírására. Grecsó Krisztián mégsem hagyta el ezalatt a majd húsz év alatt a líra színpadát. Ezt nemcsak a kötet bőséges verskínálata mutatja, hanem az is, ahogy versei az elmúlt években beépültek a magyar popkultúrába, mégpedig dalszövegek formájában. Erre példa a kötetben is helyet kapó *Dézsma* és *Ami elhasadt c.* versek, melyek Szabó Balázs Bandájának 2014-ben megjelent lemezén – *Élet elvitelre* – is helyet kaptak. Erre az apróságra maga Grecsó is rámutat a kötetvégi köszönetnyilvánításban. Számos verse került úgymond megzenésítésre különböző zenészbartái segítségével, ez is kiváltója volt a vers műfajához való visszatalálásának. Miközben hallgatjuk ezeket a dalokat, világossá válik a költő döntése, hiszen a zenészek képesek megragadni Grecsó dalszövegeinek hangulatát, pompásan igazodnak a mondanivalóhoz.

A kötetet lapozgatva feltűnik, hogy nemcsak a felkészülés volt időigényes és tudatos, hanem a végső formábaöntés, a szerkesztés is. Ciklusokon és verseken áthaladva a versek központi alakjának felnövése majd lényének kiteljesedése válik rendezői elvűvé. Lírai önéletrajként is olvasható ez a kötet, a gyerekkor képei fokozatosan átalakulnak a felnőtté válás mozaikjaivá, így követhetők nyomon a lírai én életének egyes mozzanatai. A születés, a gyerekkor biztonsága, a bi-

Grecsó Krisztián:
Magamról többet
Magvető, Budapest, 2020

zonytalan kamaszkor, a felnőtté válás képeit átívelően változnak a költő meglátásai, gondolkodásmódja. Így buzdítja olvasóját Grecsó Krisztián arra, hogy az embernek folyamatosan számot kell adnia, hiszen körülöttünk minden rohamosan változik, a múlt énünk is-

merete segít megérteni jelenkori önmagunk, a címmel játszva: magunkról többet.

A hét cikluson kívül előszónak is tekinthető, három besorolatlan vers szerepel. Az első feleségének címezi a költő, a további kettőből pedig érződik, azok is róla, pontosabban róluk szólnak. A hőn keresett bizonyosság megtalálása kap hangsúlyt ezekben a versekben, a sokat költöző lírai én végre rálelt az utolsó otthonra, a végső állomásra, mind a valóságosan megfogható, mind a felfoghatatlan értelemben: „Akármit is jelszen ez, jólesik gondolni ránk. / Hogy ez a helyrajzi szám már minden bizonytalanságot az utolsó.”

Elmondható, hogy a kötetben olvasható versekbe kódolt mögöttes gondolatok már régóta foglalkoztatják a költőt. A 2011-ben megjelent *Mellettem elférsz* c. egyedi felfogású családtörténetének központi gondolata, vagyis hogy a múltunk formál minket, hogy a családi gének alakítják sorsunkat, hogy őseink bennünk egyesülnek itt is megjelenik, kötetének összekötő kapcsa lévén akár a Grecsó-életmű egyetemes gondolataként is tekinthetünk rá.

A múlt és jelen szoros összekapcsolódása a család képein túl az irodalmi hagyományozódás alakjában is megjelenik. A költő tudatosan alkalmaz allúziókat, utalásokat, parafrazisokat irodalmi elődjektől, de kortársaitól is. Kiterjesztve a korábban említett gondolatot, a XXI. századi író, költő munkájába beépül az irodalmi ősök írásművészete. A kötet felhívja a figyelmet arra, hogy ez inkább pozitív jellegű tulajdonsága a kortárs irodalomnak, újat alkotni úgy, hogy közben a régiek ne tűnjenek el a süllyesztőben.

A *Balázsolás* címet viselő első ciklus nemcsak az irodalmi hagyományra épít, hanem a családtól örökölt, gyerekkorból hozott hagyományokat is előtérbe helyezi. „Márton nagyapám és Juszi mamám/ Házában a hit hatalmas volt.” A babitsi *Esti kérdés* bizonytalansága – mely a megválaszolhatatlan kérdésekből, az élet körforgásából fakad – hatja át a ciklus valahány versét, melyekben az orvosi környezet szóképei csúfítják a gyerekkor békés, idilli világát. Az elfajult bárányhimlő torokszorító rémképei azonosulnak Babits Mihály torokgondjai súlyosságával. A hagyományt a liturgikus vendégszövegek is erősítik, melyek a Miatyánkból és a szentmisék szövegéből idéznek, így szélesítve a balázsolás ábrázolásával behozott vallási motívumot. Mindezen adottságokat keverve teremti meg Grecsó a Babitshoz méltó misztikus hangulatot, ahogy a magasztos természetfeletti találkozik a békés gyerekkor emléképeivel, a betegségek, kórházak rémisztő fertőtlenítő szagával.

A második ciklus az *Érkezési oldal*, a közhelyessé váló *most érkeztem meg igazán* frázisnak a továbbszövése helyett inkább azzal foglalkozik, hogy mi található az érkezés ellenpólusán, honnan indul az ember. Mik az egyik ponttól a másikig vezető csalódások. Az érkezés-

indulás ellenpólusa a felnövés képévé tágul, a kamaszkor kétségeinek ábrázolásával újra hangsúlyossá válik a bizonytalanság gondolata. Az elveszések kacskaringós útvesztője emészti föl a versek alanyát.

Konkrét alakok csak az ötödik (*Legjobban nélküled*) ciklusban jelennek meg, hiszen az előszóként is értelmezhető első három versen kívül csak említés szintjén jelentek meg a lírai énen kívül más személyek. A szülők, nagyszülők, testvérek, szerelmek alakjai elevenednek meg, ezáltal lép ki a lírai én saját kis buborékjából, és válik az emberi közösség részévé. A kapcsolatai a hovartartozás jelképévé válnak, a magány önfelemesztő bizonytalansága eloszlik a társas lét könnyűségében.

A *Magamról többet* c. utolsó ciklusban teljesedik be a lírai alany jellemejlődése. A középkorú férfi apává válása nagy változást hoz életébe: „Hány éve várok rá, / hogy elénekelhessem valakinek / a Bóbitát, aki fontosabb, mint én.” Az apaság motívuma eggyé válik a magába szerető férfi képével. Magáról többet már nem tud mondani, a leltárt már nem egyedül vezeti, a feleség és gyermek által kiteljesedett. Egyéniségének részévé válik az apaság. „Magamról, tőle teljesen függetlenül, / Többet nincs mit mondanom.”

Kész a leltár, mondaná József Attila, egyelőre, bigygyeszi hozzá Grecsó Krisztián. Ennek fényében tárható fel a központi gondolat. A lírai önéletrajz sajátosságait alkalmazva, építve az irodalmi hagyományozódásra hozza létre verses önvallomását a költő. Szembenézve múltjával és jelenével, egy köztes állapotban keresi a választ. Elmosódnak az idő határai, a regényszerű élet verskabátot ölt: a történeteink, ahonnan jöttünk, hogy alakítják azt, akiként a jelenbe érkezünk? Ezért is kulcsfontosságú a számvetés szerepe, a nagy irodalmi elődök mintáját követve. „*Elalszik minket nézve az Isten, / Lehet, hogy nem elég, nem elég ennyi?*”

Akár líra, akár próza, Grecsó Krisztián mindkettőből képes házat építeni. Az építkezéshez nincs szükség mesteremberekre, besegít az egész rokonság, nagyszülőkön át a feleségig, Babits és társai kulturálisan gazdagítják a munkálatokat, végül pedig mi, olvasók is kivesszük a részünk, keverjük a maltert. *Ki vagyok?*, a költészet örökös kérdése a lecsupaszított alapja a kötetnek, ha festék nélkül marad a fal. Ha elegen összegyűlünk, egy-kettő felépül a ház, a *Magamról többet* már csak a beköltözőket várja tárt karokkal. ■ ■ ■

Gažík Viktória (1999) a Comenius Egyetem kiadványszerkesztő szakos hallgatója. Boldogfán él.